

davek plačevati, ako se jej obrt ne ustavi. Minister grof Falkenhayn je odpotoval v Primorsko prebivalcem na pomoč, ki zaradi slabe letine neizmerno trpijo. Na Ogerskem prihajajo izmed magjarskih liberalcev grdobne reči na dan. Sred leta moral je predsednik državnega zbora, nek Varady, potem državni tajnik grof Zichi odstopiti, ker se jima je očitalo, da sta se bogatila na državne stroške; sedaj je minister grof Szapary v takih zadregah. Pravijo, da je naglo prodal za mnogo tisoč obligacij gruntne rešitve ogrske, kot minister dobro vedoč, da bodo veliko na vrednosti zgubile, ker je pripravljaj postavlo, naj se izplačevanje onih obligacij za 50 let odloži. Tudi ma očitajo, da je 15 milijonov zlate rente več prodal, nego bi smel. Po Hrvatskem razsaja živinska kuga močno; v Jaški so pobili 292 goved. V Sarajevu odprli so realno gimnazijo; ravnatelj je dr. Coh. Blizu Sarajeva so našli bogate železne rude na hribu Treskovac. Spomladi bodo v Bosni in Hercegovini nabirali prve novince vojaške za 4 regimente pešakov in 1 regiment konjenikov.

Vnanje države. Ruski cesarjevič potuje po Evropi in pravijo, da bo obiskal našega pa tudi nemškega cesarja. Nemški general Moltke je zopet pregledoval trdnjave ob francoskej meji; tudi prusko vojsko hoče zopet pomnožiti. To ne kaže na mir v zapadnej Evropi, v izhodnej utegne prej ohranjen biti, ker Rusi pripravljajo v Moskvi za l. 1880 veliko svetovno razstavo. Prihodnji teden snide se francoska zbornica poslancev in tedaj bodedo videli, ali se bode še dalje sv. Cerква preganjala ondi, ali ne, ali pa pride do kake revolucije. Chilenci v Ameriki so napali mesto Pisagua in ga vzeli po krvavej bitki. Zgubili so 500 ljudi. Zmaga je važna in utegne sedaj tudi na kopnem tepenim Peruvijancem nevarna biti.

Za poduk in kratek čas.

Središčani in Ormožki grajščaki.

Zgodovinski spominki — posneti iz Središke kronike, katero spisuje M. Sl.

II. L. 1606 dne 16. maja, na binkoštni terek, ko je bilo pri farni cerkvi sv. Duba poglavitno cerkveno opravilo ali tako zvano proščenje, se je zbrala tamkaj iz raznih krajev — posebno iz Medjimurja velika množica ljudi; tudi več štacunarjev je prišlo, ki so svojo blago ta in unkraj Črneca prodavali. Dokler je bila farna cerkev še blizu gradišča na zdajnjih Cirkovcah tik Drave, — torej na Središkem, so mestnino od štacunarjev pobirali Središčani. Ko je pa deroča Drava to cerkvico podkopala, so povečali kapelico sv. Duba, ter njo v farno cerkev povzdignili. Ta pa je stala in še tudi zdaj stoji zunaj Središča na Grabah, ki so bile Ormožkim grajščakom podložne. Zategadelj pa so ti mestnino pobirali, češ, da cerkev na njihovem posestvu stoji. Temu so se pa Središčani

opirajé se na njim-dane pravice odločno vpirali. Omenjenega dneva je blizu sto oborožanih tržanov prišlo z zastavami, bobni in muziko k meji do Črneca. Tam so pobrali mestnino od štacunarjev najpred na Središkem — potem pa še tudi unkraj potoka na Ormožkem. Zoper to so se Ormožki podložni pritožili pri grajščaku, ki je Središčanom mestnino pobirati oestro prepovedal. Pa Središčani so vkljub prepovedi Ormožke gosposke, opirajé se na svoje pravice, pobirali še mestnino tudi zanaprej. Da — ko so l. 1630 slišali, da bo na binkoštni terek poslal Ormožki grof več vojakov v Središče, da Središčanom pobiranje mestnine ubranijo, so tudi ti si iz Medjimurja na pomoč in v varstvo dopeljali več ogrskih hajdukov. Istega dneva grejo po stari navadi z muziko, zastavami in puškami proti farni cerkvi do Črneca ter se tamkaj s svojimi hajduki Ormožkim vojakom nasproti v vrsto postavijo. Na tisoče radovednih gledalcev je vkup privrelo; vsi poslušajo, kako se župan in tržani z baronom Štefanom Pete, Ormožkim grajščakom, ki je takrat osebno pričujoč bil, prepirajo, kar nenadoma od neke strani kamen prifrči in zdaj začne od obeh strani leteti debelo kamenje, — tudi puške začnejo pokati in navstala je grozna bitva. Več mrtvih in ranjenih je obležalo, ljudstvo pa se na vse strani hitro razišlo in proščenje l. 1630 je bilo končano. Navstala je pravda, ki je trajala mnogo let, kajti vsako leto je prišla še kaka nova razprtija, ki je dala povod novi pravdi. Tačasni župnik Središki Ivan Simonenšič in več drugih prič trdi, da so Središčani prvi prek potoka šli, kamenje metali in tudi prvi streljati začeli. Še le potem, ko je Ormožkih vojakov bilo nekoliko zlo ranjenih, so se ti v bran postavili ter so Središčane čez potok pregnali. Ravno tisto priča tudi Miklavževski župnik Miklavž Bogonič, nek Ivan Veselko pa trdi da je Središčanov bilo čez poldrugo stotino oborožanih in da so zaran štiri vedre starine na rotevžu izpili, da bi bili bolj srčni in pogumni. — Ravno nasprotno so pa trdili Središčani, kakor je razvidno iz sledečega pisma, ki so ga deželnemu poglavarju poslali: Blagorodni baron, milostivi gospod deželni poglavar Štajerski! V našem revnem trgu Središkem, ležečem na meji Štajerske dežele, imamo na tenko določeno obgradje ali mejo, katero že od nekdej kot svojo lastnino varujemo. Tudi smo vsako leto ob bink. praznikih, ob katerih imamo tako imenovano „proščenje“, po stari navadi zabranjevali pretepe in prepire, skrbeli za lep red okolj cerkve in pobirali vsled naših starodavnih pravic od štacunarjev mestnino. In ravno v tem nas hoče gospod baron Štefan Pete motiti ter nam naše pravice kratiti. K temu se je gospod baron Štefan Pete še podstopil, ob binkoštnih praznikih letošnjega leta na nek v naši deželi zlo prepovedan način, s kakimi 50 morebiti še večimi muškatiirji — dobro oborožanimi v Središče priti. Ko smo po stari navadi svojo mejo objahovali in pregledovali, nas baron

ni prek potoka pustil, tako da še v cerkev nismo mogli; kajti je svoje ljudi kraj potoka razstavil, nam pa pod kaznijo 1000 cekinov mejo prekoračiti prepovedal. Mi smo ga prosili, naj nas ne moti ino nam naših pravic ne krati — toda vse ni nič pomagalo. Ko smo pa zapazili, da bi vsled splošne razdraženosti znalo priti celo do krvprelivanja, smo se lepo tiho razišli ter se nadjali, da boče tudi on s svojimi vojaki odišel. In ko smo k svojemu šotoru prišli in zastave razobesili, nam je naznanil, naj nikakega prepira ne začnemo; tudi on bo svojim ljudem zaukazal, naj se mirno razidejo in nas celo pri miru pustijo. Mi smo mu verjeli. Ali ko so začeli štacunarji svojo blago v kište zlagati in so ljudje se večjideli že razišli, je on več ljudi okolj sebe zbral; — potem je sam s svojimi ljudmi s strašnim kričem nad nas planil, naše razobešene zastave pobral, šotor razdril, naših ljudi sedem smrtno zbil in ustrelil, mestnino, ki po pravici le nam sliši, pobral, stole in klopi na drobne kosce razsekal, — z eno besedo: napravil je tak hrup in punt, da je vsak človek menil: najhujši sovražnik je prišel nad nas, kajti grozovitnejši in strašnejši bi tudi on ne mogel ravnati. Prisiljeni smo torej zoper tako ravnanje, s katerim nas ne le v naših pravicah moti, ampak nam povrh dela na vse strani še škodo, pritožiti se in prositi, da se mu zapove, naj se zavolj nam storjene krivice in škode v osmih dnevih z nami pogodi.“ Odgovor na to pismo ni znan, ravno tako tudi izid pravde ne.

Smešničar 46. Kmetič se pelja z dvema osloma mimo nekega gospoda. „No, kamo peljate vi trije osli“ nagovori gospod kmeta. „Mimo četrtega“ bil je odgovor. J. Duh.

Razne stvari.

(*Svitli cesar*) so Ptujске okolici za poplačanje stroškov pri stavljenji nove šole podarili 350 fl., občini sv. Trojice v Slov. goricah za ogenj gasilno spravo 60 fl.

(*Cela ves pogorela*) je Goritena na Koroškem; 34 hiš je pogorelo; ogenj zažgal je delavec, ki je v nekem škednji tobak kadil.

(*Dobili*) so Franca Rihteriča (Krtgerja) iz Orehove vesi ljutomerskega okraja, ki je črevljarico Lizo Wergelhoferco v Pöllavi ubiti hotel.

(*Celjski opat*) vložil je tožno pismo zoper „Slov. Gospodarja“ 28. okt. t. l. Volilna rabuka Berks-Forreggerjeva pride tedaj pred porotnike, čeravno je g. Berks od tožbe odstopil.

(*Zahvala in prošnja.*) Slavni odbor „Maticе Slovenske“ je meni izročil popolnitev in uredbo zbirke geografskih imen. Že meseca marca l. 1877. so se raznim gospodom duhovnikom po vseh farah Lavantinske škofije razposlale dotične pole v blagovoljno izpolnitev. Dozdaj je nad sto go-

spodov poslalo deloma z veliko marljivostjo in obširnostjo izpolnjene pole. Naj jim bode tu v imenu odborovem izrečena najiskrenejša zahvala za njih trud. Te dni so se čast. predstojništvom vseh tistih far, iz katerih še niso bila odboru poslana geografska imena, iznova poslale pole in obračam se tu v imenu odbora „Maticе Slovenske“ do vseh prečastitih gospodov, katerim pridejo pole v roke, z uljudno prošnjo, naj blagovolijo kako urico pisanja in pa poštno marko žrtvovati ter tako pripomoči, da se popolni za domačo vednost važna zbirka geografskih imen. — Naj še dodam željo, da bi se pri imenih vasi in okolic zapisovalo tudi ime prebivalcev, in da bi se natanko povedalo, kako se krajno ime rabi na vprašanje: kje? Tudi bi bilo želeti, da bi se pri vseh imenih zaznamovalo, kako jih narod naglasuje.

V Ljubljani 10. novembra 1879.

M. Pleteršnik, profesor.

(*Zahvala.*) Gospod Martin Kaiser, veliki posestnik v Ptuj, je lani in tudi letos lepo svoto denarja podpisanemu v ta namen izročil, da so se ubogim učencem učilni pripomočki kupili. Temu blagemu gospodu izreka v imenu obdarovanih otrok prisrčni: Bog plati! France Žiher učitelj.

(*Is Trbovelj*) se nam piše, da so na vseh svetnikov pozno zvečer 4 razbijavci napali hišo Jurija Berdajsa, mu pobili vse šipe na oknih, vlomili vežine dveri in odstopili še le, ko je gospodar s samokresom ustrelil. Gospodar pritisne za njimi z žandarjem, ki ulovi glavnega razbijavca Topolovška iz št. Taborske fare ter ga izroči sodniji!

(† *Umrli*) je č. g. Peter Filipič, kaplan in katehet v Gospiču; rodom iz Vogričovec pri Ljutomeru. Bog mu daj večni mir, lahka mu zemlja med slovanskimi brati!

(*Is Celja*) se nam piše. Nagle smrti umrla je 11. t. m. gospa Tereza Rakuš. Bila je ubogim velika dobrotnica. Naj počiva v miru!

(*Imenovan*) za župnika v Tinjah je č. g. Iv. Lenart in za župnika v Svičini č. g. A. Fišer, stareji. Prezentiran za župnika v Šoštanji je č. g. Matej Poglšek. Leskovec je razpisan do 17. dec.

(*Za družbo duhovnikov*) sta vplačala č. g. Stiplovšek 11 fl. (ustn. dpl.), M. Kramberger 1 fl. (letn. dpl.)

Loterijsne številke:

V Gradcu 8. novembra 1879: 57, 24, 75, 86, 31.
Na Dunaju „ 69, 52, 10, 60, 34.

Prilodnje srečkanje: 22. novembra 1879.

Dražba cerkvenega vina.

V sredo 19. novembra se bo cerkveno vino farne cerkve v Hočah pri cerkvenem vinogradu na Glivniku po očitni dražbi za gotov denar prodavalo. Začetek ob 10. uri dopoldne.